



*Prezentăm un fragment din cartea autoarei Ludmila Perepiolkina, „Ecumenismul - o cale către pierzanie”, dedicat problemelor teologice ale influenței școli ortodoxe de la Paris. Cartea, care atinge multe alte subiecte arzătoare pentru un ortodox din zilele noastre, poate fi citită online în varianta engleză [aici](#).*

Cuvântul „Sophia” tradus din limba greacă înseamnă „Înțelepciunea Divină”. Așa cum este folosit în Biblie, conceptul desemnează o însușire generală a Dumnezeirii, puterea Sa atot-înțeleaptă, precum și judecata sa Sa superioară.

Termenii care personifică Înțelepciunea, folosiți de obicei în Vechiul Testament, mai ales în acele pasaje care se apropie de Noul Testament, și de revelația lui Hristos, au fost înțeleși în mod unanim de către Sfinții Părinți ca referindu-se la Ipostasul Fiului lui Dumnezeu. De pildă, așa este și înțelegerea universală a Bisericii cu privire la cuvintele despre Înțelepciune cuprinse în Cartea Proverbelor (9,1-9).

Documentele Primului, ale celui de-al Treilea, al Șaselea și al Șaptelea Sinod Ecumenic dau mărturie pentru faptul că întreaga Biserică Ortodoxă a recurs la termenul de Înțelepciune Dumnezeiască cu referire la cel de-al Doilea Ipostas Divin. Astfel, Primul Sinod Ecumenic vorbea despre Înțelepciunea de nepătruns, „Care a făcut toate cele create” – despre Înțelepciunea necreată, nenăscută, Înțelepciunea cea fără de început, adică despre Hristos, pentru că Hristos este Puterea lui Dumnezeu și Înțelepciunea lui Dumnezeu (Corinteni 1, 24).

[140].

În documentele celui de-al Șaptelea Sinod Ecumenic citim: „Domnul nostru Iisus Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu, Înțelepciunea necreată a lui Dumnezeu Tatăl, Care S-a arătat în trup, și prin marea și dumnezeiasca Sa economie, ne-a eliberat din cursele idolatriei, luând firea noastră, a înnoit-o prin lucrarea împreună a Duhului, Care se împărtășește de mintea Lui...” [141].

„Din cele mai vechi timpuri și până spre zilele noastre, în multe țări ortodoxe au fost sfințite biserici în cinstea Domnului Iisus Hristos – Înțelepciunea lui Dumnezeu”. Acest fapt adeverește faptul că cuvintele „Înțelepciunea lui Dumnezeu” se referă la cel de-al Doilea Ipostas Dumnezeiesc [142].

Protopopul Mihail Pomazansky observă faptul că în general, bisericilor creștine primare li se dădeau adesea denumiri ale unor concepte creștine. Astfel, în Calcedon, exista o biserică a Sfintei Irina – „nu a sfintei mucenițe Irina, ci în cinstea Irinei, pacea lui Hristos”, după cum se lămurește în Mineiul (Viețile Sfinților puse în ordinea sărbătoririi lor) zilei de 27 ianuarie. „În Constantinopol, Sfântul Grigorie Teologul a rostit binecunoscutele sale cuvinte depre Sfânta Treime în biserica Anastasiei – nu a muceniței Anastasia, ci a Anastasiei, Învierii lui Hristos. Tot astfel este și biserica Paraschevei – nu a muceniței Parascheva, ci a Paraschevei – a zilei de vineri a patimilor și pogorării la iad a Mântuitorul nostru (zugrăvită adesea în icoanele străvechi).”

„Prin urmare”, spune protopopul M. Pomazansky „trimiterea făcută de sofiologi la tradiția Bisericii din Răsărit în legătură cu păstrarea ideii de Sophia care s-ar fi exprimat prin construirea de temple ale Sfintei Sophia și prin pictarea de icoane este mult prea forțată” (protopopul Mihail Pomazansky „O zhizni, o vere, o Tserkvi” (Despre Viață, Credință și Biserică, o colecție de articole, ediția a doua, Jordanville, 1976, pag.136).

Învățătura Sfinților Părinți ai Bisericii despre Iisus Hristos ca Înțelepciune a lui Dumnezeu și despre acest nume dat celui de-al Doilea Ipostas Divin a fost înțeleasă ca un „adevăr limpede și de netăgăduit al întregii Biserici universale” [143].

Și totuși, pseudo-înțelepciunea acestei lumi a ales să înțeleagă prin termenul

vetero-testamentar de „Sophia” o ființă personală aparte de natură spirituală.

Scrierile lui Vladimir Soloviev (1853 – 1933) au contribuit în multiple feluri la răspândirea în Rusia a mitologiei sofianiste. Acest gânditor strălucit a exercitat o înrâurire enormă asupra filosofiei religioase ruse și asupra gândirii teologice. Influența lui este foarte mare chiar și astăzi.

Conceptul de Sophia ocupă un loc excepțional în scrierile lui Soloviev [144] unde a suferit tot felul de metamorfozări. El l-a asociat cu Hristos, cu „sufletul lumii” (World Soul), cu „umanitatea perfectă și universală-veșnică”, cu Maica Domnului, cu „Îngerul păzitor la lumii” [145]. Sophia (lui Soloviev) a dobândit și o înfățișare spirituală discutabilă, total diferită – aceea a Eternului Feminin (Die ewige Weiblichkeit) care s-a ridicat pe temelia romantismului, a cabalei rabinice și a unei imaginații năvalnice de natură gnostică.

Înfățișarea feminină a Sophiei avea și o însemnătate aparte pentru Soloviev. Ea a fost un fel de experiență de dragoste mistică ce l-a însoțit toată viața. „Sophia” i-a inspirat nu doar poezia ci și întreaga creativitate filosofică. Pentru filosoful Soloviev, ea nu era atâta un fenomen contemplativ, cât unul real-mistic (indiferent cât de paradoxal ar putea să sune asta). Soloviev (ca și pr. S.Bulgakov mai târziu) a avut o percepție vizuală a Sophiei iar el a descris aceste întâlniri mistice cu imaginea ei în poemele sale lirice cele mai intime care au inspirat ulterior întreaga generație a simboliştilor ruși (A.Blok și A.Bely în special).

Nu am vorbi despre această înșelare duhovnicească evidentă și despre această „aventură” metafizică întrucâtva sinistră a lui Soloviev cu „Sophia” dacă ele nu ar fi continuat și în învățăturile a doi renumiți gânditori teologici ai secolului XX – preoții Pavel Florensky și Serghei Bulgakov (*foto*) care au astăzi atât de mulți adepți în Rusia și în multe alte țări.

Acești ucenici și adepți fățiși ai lui Vladimir Soloviev s-au îmbibat nu doar de ambiguitatea gnostico-panteistă a învățătorului lor, ci și de a sa „nebulozitate a iluziei erotice” (protopopul George Florovsky). În cadrul meditațiilor lor intelectuale asupra Eternului Feminin, a Sophiei, Florensky și Bulgakov l-au lăsat cu mult în urmă pe Soloviev prin născocirea unor imagini ale ei mult mai blasfemiatoare. Dacă, potrivit lui G.Florovsky, învățătorul lor a încercat să dea naștere unei „sinteze ecleziastice ieșite dintr-o experiență ne-ecclesiastică”(35), acești doi propovăduitori ai Sofianismului erau investiți în rang de clerici.

Arhiepiscopul Serafim Sobolev vorbește despre doctrina sofianistă a lui Florensky și Bulgakov ca despre „o învățătură cu adevărat eretică, având o viziune despre lume gnostică și păgână” care conduce la un „haos dogmatic”[146].

Despre teologia pr. S.Bulgakov, acest Arhiepiscop scrie că „nu este doar o desfășurare aberantă a gândirii teologice, ci și păcatul cel mai grav. Potrivit Sfinților Părinți, cel mai mare păcat este cel împotriva credinței ortodoxe pentru că nu-și trage rădăcina din slăbiciunile scuzabile ale firi omenești, ci este un păcat al naturii noastre duhovnicești care ne lipsește de harul Duhului Sfânt” [147]. Fiind o erezie, învățătura sofianistă, spune Arhiepiscopul Serafim, „poate pune în primejdie însăși existența Credinței Ortodoxe pe pământ, dacă nu este respinsă în mod hotărât și condamnată de către Autoritatea Supremă Bisericească” [148].

Mai târziu în Rusia, ideile sofianiste ale preotului Pavel Florenski și ale protopopului Serghei Bulgakov au fost răspândite din ce în ce mai mult. Pentru mulți oameni, chestiunea Sophiei este și acum destul de neclară.

Din acest motiv, este extrem de important de știut că Sofianismul a fost condamnat de două ori prin hotărâre sinodală, după cum reiese din două documente:

- 1) O hotărâre a Patriarhiei Moscovei din data de 24 august 1935, nr.93

În acest document se spun următoarele: „Prin hotărârea noastră din 24 august 1935 s-a stabilit că:

i) învățătura profesorului și protopopului S.N.Bulgakov – care, prin tâlcuirea sa (sofianistă) neobișnuită și arbitrară, denaturează adesea dogmele credinței ortodoxe, care în anumite puncte repetă fățiș învățături mincinoase deja condamnate prin hotărâri sinodale ale Bisericii, și din care pot rezulta concluzii care se pot dovedi chiar vătămătoare pentru viața duhovnicească – această învățătură trebuie recunoscută ca fiind străină de Sfânta Biserică Ortodoxă a lui Hristos, iar toți fiii și slujitorii ei credincioși trebuie să fie preveniți să nu primească această învățătură.

ii) Acei cucernici arhipăstori ortodocși, clerici și mireni care au îmbrățișat în mod nechibzuit învățătura lui Bulgakov și care au susținut-o prin predicile și lucrările lor, atât scrise cât și tipărite, urmează a fi chemați să-și îndrepte greșelile comise și să fie credincioși statornici ai „învățăturii celei adevărate”.

2) O hotărâre a Sinodului de Episcopi ai Bisericii Ortodoxe Ruse din Afara Granițelor din 17/30 Octombrie 1935 cu privire la noua învățătură a protopopului Serghei Bulgakov despre Sophia, Înțelepciunea lui Dumnezeu.

Primele trei puncte ale acestei Hotărâri stabilesc următoarele:

i) A se recunoaște învățătura protopopului Serghei Bulgakov despre Sophia ca Înțelepciune a lui Dumnezeu drept eretică .

ii) A se informa Mitropolitul Evloghie despre această Hotărâre a Sinodului și a-i cere ca să-l mustre pe protopopul Bulgakov cu intenția de a-l îndemna să renunțe public la învățătura sa eretică cu privire la Sophia și să facă un raport despre urmările acestei muștrări către Sinodul de Episcopi al Bisericii Ortodoxe Ruse din Afara Granițelor.

iii) În situația în care protopopul Bulgakov nu se căiește, prezenta Hotărâre a Sinodului care condamnă erezia Sofianistă trebuie să fie adusă la cunoștința tuturor Bisericilor autocefale.”

Printre lucrările care resping ereza sofianismului, oricine trebuie să menționeze mai întâi de toate lucrările Sfântului Ioan (Maximovici) [149] și cartea Arhiepiscopului Serafim (Sobolev) „O nouă învățătură cu privire la Sophia, Înțelepciunea lui Dumnezeu”, Sofia, 1935.

Pe lângă această carte, vrednicul de pomenire Arhiepiscop Serafim a dedicat și o altă lucrare acestei chestiuni – „Susținerea de către protopopul S.Bulgakov a ereziei Sofianismului, în fața condamnării ei de către Sinodul de Episcopi al Bisericii Ruse din Afara Granițelor”, Sofia, 1937. Lucrările menționate mai sus, scrise în duh patristic, zdrobesc cu totul erezia sofianistă a lui Bulgakov și a lui Florensky.

Hotărârea Sinodului de Episcopi al Bisericii Ruse din Afara Granițelor care a condamnat învățătura mincinoasă a protopopului S.Bulgakov s-a întemeiat pe o cercetare teologică deosebit de serioasă făcută de Arhiepiscopii Ioan (Maximovici) și Serafim (Sobolev). Pentru acest motiv, pretenția sofianiștilor că acei Episcopi care l-au declarat eretic pe Bulgakov nu i-ar fi citit lucrările este o minciună nefondată.

O altă minciună premeditată este afirmația făcută de un cleric al patriarhiei Moscovei, egumenul Andronic (Trubachev), rudă cu Florensky și un propagator al ideilor acestuia, potrivit căreia „în Biserica Rusă din Afara Granițelor, cinstirea lui Florensky ca mucenic a început din 1981. Numele și chipul său se pot găsi în icoana Noilor Mucenici. Pr. Pavel este venerat în mod aparte ca un mucenic de către Frăția Sf. Gherman de Alaska (California)...” (Jurnalul Patriarhiei Moscovei nr.12, pag 31) [150].

Biserica Ortodoxă Rusă din Afara Granițelor, prin Întâi Stătătorul ei Mitropolitul Vitalie, a făcut următoarea afirmație cu privire la presupusa proslăvire a preotului Pavel Florensky: „În numele Consiliului și al Sinodului de Episcopi, biroul de redacție al acestui curier face următoarea înștiințare categorică despre faptul că Biserica Ortodoxă Rusă din Afara Granițelor nici măcar nu a luat în considerație și nu poate purcede la o astfel de proslăvire. S-a produs o greșeală supărătoare de un caracter pur iconografic. Pe icoana Noilor Mucenici ai Rusiei a fost înscris numele, dar nu și chipul lui Pavel Florensky.

Dacă face un studiu amănunțit al cărții pr. Pavel Florensky, intitulată pretențios „Stâlpul și Temelia Adevărului” și al celorlalte lucrări ale sale, cititorul ortodox se confruntă cu o imagine a acestui preot proeminent având un suflet turbulent care s-a aruncat în marea teologiei fără busolă și care navighează spre o destinație care nu-i este nimănui cunoscută, nici măcar lui însuși”. (Mitropolitul Vitalie, Curierul Ortodox, o publicație lunară a Bisericii Ortodoxe Ruse din Afara Granițelor, SUA și Canada, nr. 30/31, pag.5-6).

Patriarhia Moscovei a răspândit această învățătură mincinoasă a preotului Pavel Florensky și a protopopului Serghei Bulgakov o lungă perioadă de timp. Mulți ierarhi ai Patriarhiei Moscovei au vorbit și scris despre ei; printre aceștia se numără: patriarhul de acum Alexei al II-lea (Cuvântare rostită la cea de-a opta Adunare Generală a KEC, Jurnalul Patriarhiei Moscovei nr.1, 1980). Mitropolitul Rostovului Vladimir, fost rector al Academiei Teologice de la Moscova (Teza de doctorat, a se vedea Opere Teologice, Culegerea 21; discursul rostit la Academia Teologică din Moscova pe 22 februarie 1982, Jurnalul Patriarhiei Moscovei nr. 4, 1982); Mitropolitul Filaret de Minsk și Grodno, exarhul patriarhului Bielorusiei, fost rector al Academiei

Teologice din Moscova, Mitropolitul Pitirim de Volokalamsk, președintele Comitetului de tipărituri al Patriarhiei Moscovei (Opere Teologice, culegerea 5; JPM nr. 4, 1969; JPM, nr. 1, 1975, cuvântare rostită la Uppsala; JPM nr.4, 1982), Mitropolitul Kiril de Smolensk, fost rector al Academiei Teologice din Leningrad (acum St.Petersburg) – Academia Teologică din Leningrad, JPM, nr.7, 1982).

Lista celor ce aparțin de Patriarhia Moscovei și scriu în mod apologetic despre Florensky și Bulgakov poate fi întregită cu multe nume de clerici, profesori și dascăli de la Academii Teologice din Moscova și Leningrad. Să numim doar pe câțiva dintre ei: arhimandritul Platon (Igumenov), profesor la Academia Teologică din Moscova (lucrarea de admitere, Sfântul Serghie și Lavra Sfintei Treimi, 1978, JMP, nr.10, 1989), M.A. Starokadomsky (JPM, nr. 4 și 8, 1969); protopopul Ioan Kozlov, A.I. Georgievsky (Vocea Ortodoxiei, nr.2,1971), arhimandritul Inochentie (Prosvirnin), egumenul Andronic (Trubachev), arhimandritul Ianuarie (Ivliev), protopopul Vladimir (Fedorov), ambii fiind dascăli la Academia Teologică din Sankt Petersburg, și mulți alți clerici ai Patriarhiei Moscovei.

Lista de mai sus este o dovadă însemnată a rolului jucat de Patriarhia Moscovei pentru cauza răspândirii ideilor sofianiste în Rusia.

În plus, Jurnalul Patriarhiei Moscovei (JPM) a fost în primul rând, până de curând, singura lectură spirituală îngăduită de autoritățile sovietice milioanelor de ortodocși din Rusia; acești oameni erau, în general, nu doar neinstruiți din punct de vedere teologic, ci erau chiar lipsiți de catehizarea cea mai elementară. Și ca lucrurile să fie și mai rele, paginile acestui jurnal au înfățișat vreme de câteva decenii o fotografie a „urâciunii pustiirii”. JPM predica, pe lângă ecumenism, tot soiul de învățături mincinoase sau chiar erezii clericilor Patriarhiei Moscovei și multor altor suflete nevinovate.

Și apoi, după toate probabilitățile, ereziei sofianiste i se acordă cea mai mare cinstire. Această erezie, deghizată în „creativitate teologică” este impusă studenților de la academiile și seminariile teologice, adică viitorilor preoți și teologi; ea este subiect de doctorate și dizertații; iar în prezent, mulțumită pildei date de Patriarhia Moscovei, ziarele și revistele mirenești vorbesc adesea despre Florensky și Bulgakov, discutându-se despre ei pe larg timp de ore întregi și la radio și televiziune.

Erezia sofianistă a pătruns atât de adânc în mințile multor clerici ai Patriarhiei Moscovei și ale turmelor lor, le-a otrăvit așa de mult conștiința încât nu mai poate oricine să se elibereze din

ghiarele ei!

S-au scris lucrări serioase despre sofianism, care supun unei critici riguroase această periculoasă învățătură falsă. Trebuie subliniat faptul că sofianiștii deformează de regulă sau mușamalizează în mod repetat criticile aduse preotului Pavel Florensky și protopopului Serghei Bulgakov. [151]

Explicarea esenței ereziei sofianiste nu face obiectul acestui eseu. Îl trimitem pe cititor la lucrarea fundamentală a Arhiepiscopului Serafim (Sobolev) „O nouă învățătură cu privire la Sophia, Înțelepciunea lui Dumnezeu” (Sofia, 1935) care dezvăluie erezia sofianismului în temeiul faptului că această învățătură mincinoasă a fost condamnată de Sinodul de Episcopi ai Bisericii Ruse din Afara Granițelor.

În lucrarea de față, suntem interesați de această erezie pentru că născocitorii ei, preotul Pavel Florenski și protopopul Seghei Bulgakov au introdus un al patrulea ipostas feminin în Sfânta Treime prin intermediul unei învățături concepute cu viclenie despre Sophia (care își trage rădăcinile din filosofia păgână a lui Platon, din doctrina cabalistă, precum și din gnosticismul condamnat de Biserică, în special din gnosticismul valentinian și al unor alți teosofi gnostici de mai târziu). Câțiva pași înainte și ne apropiem de o „teologie a femeilor” și de un vis feminist ecumenist despre „feminizarea” lui Dumnezeu. Auzim deja voci care vorbesc despre „zeița mamă” alături de „Dumnezeu Tatăl” al Creștinătății. Astfel, la cea de-a șasea adunare a CMB de la Vancouver (1983) unde a fost legalizată „preoția femeilor”, numeroși participanți „le-au îndemnat pe femei să înlocuiască idea de Dumnezeu Tatăl cu aceea de zeița mamă [152]. Iar în 1983, femeile ecumeniste au declarat pe Sophia ca fiind (dumne)zeița lor căreia i se închină (vezi Capitolul 6).

„Traduceri” noi ale Sfintelor Scripturi care conțin forme gramaticale feminizate au fost deja publicate. În ultimile decenii, Sfânta Biblie a fost supusă adesea deformării de către „traduceri noi” în limba engleză și în alte limbi.

Dar nici una dintre aceste „traduceri” nu a introdus atât de multe hule precum cea publicată de CMB în 1983 și intitulată „Lectionar de limbă atotcuprinzător”.

Pentru a le mulțumi pe feministe, CMB a hotărât să-L „elibereze” pe Cuvântul lui Dumnezeu de

„sexism” prin îndepărtarea din Sfânta Scriptură a tuturor pasajelor unde se acordă „prioritate” bărbaților și sexului masculin.

În noua „traducere”, au fost introduse schimbări blasfemiatoare până și în expresii atât de sfinte precum „Dumnezeu Tatăl” care se citește acum „Dumnezeu Tatăl / Mamă”; „Fiul Omului” este înlocuit cu „vlăstarul /urmașul omului”; „Împărăția lui Dumnezeu” este înlocuită cu „sfera /domeniul lui Dumnezeu”; „Domnul”, fiind de gen masculin este înlăturat din Sfânta Scriptură și înlocuit cu „Ființa Suverană” care este de genul neutru. În locul lui „Domnul Dumnezeu”, noua „traducere” oferă pe „Dumnezeu Suveran”.

În Cartea Facerii unde ni se spune despre facerea omului, cuvântul „om” este înlocuit de cuvântul „umanitate”. La menționarea patriarhilor se adaugă și numele femeilor: „tatăl nostru Avraam/ și Sara și Agar mamele noastre”.

În Noul Testament, acolo unde vorbesc sfinții evangheliști despre minunile Mântuitorului, traducătorii ecumeniști spun că Hristos a vindecat o „persoană”. Rugăciunea arhierească a Mântuitorului la Cina cea de Taină potrivit Evangheliei Sfântului Ioan are o sonoritate deosebit de hulitoare în această traducere.

În scopul alcătuirii propriei lor Biblii, CMB a înființat o Comisie condusă de un luteranul Victor Roland Gold. Ea se alcătuia din trei bărbați și șase femei, dintre care una era călugăriță catolică. În timpul lucrărilor comisiei, unul dintre membrii comisiei a părăsit lucrările pentru că s-a gândit că „această sarcină depășește cu mult limitele îngăduite de conștiința sa”.

Cea mai mare dificultate pentru Comisie au prezentat-o cuvintele „Dumnezeu Tatăl”. Feministele au pretins că folosirea cuvântului „Dumnezeu/zeiță” dar acest fapt s-a dovedit a fi inacceptabil; o înlocuire sugerată a se face prin cuvântul „părinți” a părut de asemenea mult prea impersonală pentru acești inovatori; prin urmare, au venit cu termenul rușinos de „Dumnezeu Tatăl nostru / Mama noastră” .

Criticii acestei lucrări scandaloase publicate sub titlul de „Extrase din Biblie” sunt cu totul îndreptățiți să comenteze că aceasta subminează însăși temelia Creștinătății prin nimicirea totală a dogmei despre Sfânta Treime.

Falsificarea deliberată a Sfintelor Scripturi a dat naștere unor proteste furtunoase chiar și din partea jurnalelor și a gazetelor care sunt cu totul străine de religie, precum New York Times, Newsweek, Time, Human Events, etc.

În ciuda tuturor protestelor și a criticilor larg răspândite, CMB a anunțat că susține fără rezerve noul text al „traducerii” unor fragmente din Sfânta Scriptură [153].

Prin urmare, nu a fost deloc de mirare că reprezentanții „teologiei femeilor” de la cea de-a Șaptea Adunare din Canberra și-au permis să vorbească despre Maica Domnului în termeni familiari [154] sau să rostească o întrebare asemănătoare cu cea a Dr. Margo Kessman din Germania : „este Eva, cea care a năzuit să obțină cunoașterea, la urma urmei, atâta de păcătoasă?” [155].

Este de remarcat faptul că „teologii” amintitului Institut Teologic din Paris gândesc în mod asemănător. Astfel, unul dintre profesorii de acolo, Nicolae Osorgin, gândindu-se la Maica Domnului, menționează: „Dacă ajungem la conceptul despre unitatea tuturor femeilor în chipul Maicii Domnului, în ordinea prezentului etern care îmbrățișează tot ceea ce a fost și nu a fost, atunci toate femeile (!) au șansa (!) de a deveni Maica lui Dumnezeu” [156].

[140] „Deianiia Vselenskikh Soborov” (Hotărârile Sinoadelor Ecumenice), Kazan, 1887, vol. I, pp.19-28.

[141] Ibid., 1892, vol.VII.

[142] Arhiepiscopul Serafim (Sobolev) „Novoe uchenie o Sofii Premudrosti Bozhiei” (Noua învățătură cu privire la Sophia, Înțelepciunea lui Dumnezeu), Sofia, 1935,p.121.

[143] Ibid. p.121.

[144] Ludmila Perepiolkina, „Literaturno-kriticheskaia deiatelnost' Vladimira Solov'eva v sisteme ego filosofskikh idei” (Activitatea de critică literară a lui Vladimir Soloviev în sistemul ideilor sale filosofice ). Tampere (Finland), 1995, pag.35-37, 196-199.

[145] A se vedea, de pildă, lucrări ale lui Vladimir Soloviev precum „Chteniia of Bogochelovechestve” (Prelegeri despre firea Dumnzezeului Om) mai ales cele începând cu cea de-a șaptea prelegere/, Bruxelles, 1969, pag. 295-304; „Smysl liubvi” (Semnificația Dragostei) și o serie de lucrări filosofice și poetice ale sale.

[146] Arhiepiscopul Serafim (Sobolev) „Novoe uchenie o Sofii” (Noua învățătură cu privire la Sophia), pag. 513.

[147] Arhiepiscopul Seraphim (Sobolev) „Zashchita sofianskoi eresi protoiereem S. Bulgakovym pred litsom Arkhiereiskago Sobora Russkoi Zarubezhnoi Tserkvi” (Susținerea de către protopopul S. Bulgakov a ereziei sofianiste înaintea Sinodului de episcopi ai Bisericii Ruse din Afara Granițelor), Sofia, 1937, pag.9.

[148] Ibid.

[149] Ieromonah Ioan (Maximovici). „Pochitanie Bogoroditsy i Ioanna Krestitelia i novoe napravlenie russkoi religiozno-filosofskoi mysli; Uchenie o Sofii, Premudrosti Bozhiei.” (Cinstirea Maicii Domnului și a Sfântului Ioan Botezătorul și o nouă direcție în gândirea filosofico-religioasă rusă; Învățătura despre Sophia, Înțelepciunea lui Dumnezeu). Culegere de mărturii despre Cinstirea Arhiepiscopului Ioan (Maximovici). Frăția Sfântului Gherman de Alaska, Platina, California, 1980, pag 15-142.

[150] Despre Frăția Sfântului Gherman de Alaska unde, potrivit egumenului Andronic „Pr. Pavel este cinstit în mod special” trebuie spus că această Frăție nu mai există astăzi iar fostul ei cârmuitor Gherman (Podmoșenski) a fost caterisit „pentru încălcarea unor reguli canonice și pentru manifestări de mândrie și îngâmfare și pentru nesupunerea față de autoritatea ecleziastică căreia îi era supus canonic” (Proces Verbal nr. 74 al întrunirii cu privire la caterisirea egumenului Gherman Podmoșenski a grupului de preoți a consiliului eparhial al Eparhiei Americii de vest care a avut autoritatea de consistoriu bisericesc, 16 iunie 1988, nr. 3-4, pag. 80). În afară de asta, în Procesul verbal al consistoriului bisericesc se spune că

„egumenul Gherman a părăsit de bună voie jurisdicția Bisericii Ruse din Afara Granițelor, alăturându-se unei jurisdicții necanonice a Mitropolitului Pancratie și, în timpul interdicției eclesiastice, a săvârșit slujbe divine (ibid. Pag.80).

Asta nu a oprit Patriarhia Moscovei să arate oarecare atenție ieromonahului caterisit Gleb Podmoșenski și să facă reclamă revistei sale Russkii palomnik (Pelerinul rus) și altor lucrări ale acestuia, în care acesta se răzbină împotriva Bisericii Ruse din Afara Granițelor.

Nu este de mirare că Podmoșenschi (fostul egumen Gherman) îl cinstește în mod deosebit pe Pavel Florenski și împrăștie, la rândul său, idei sofianiste în Rusia.

[151] Printre criticii lui Florenski și Bulgakov, pe lângă Arhiepiscopul Serafim, este nevoie să menționăm pe V.N. Losky („Spor o Sofii” /Dezbatere despre Sophia/, Paris, 1936), și protopopul profesor George Florovsky („Puti Russkago bogosloviia” /Modalitățile teologiei ruse/, Paris, 1937).

Dintre lucrările critice recente, merită menționat articolul „Iz istorii Novgorodskoi ikonografii” /Din istoria iconografiei Novgorodului (Bogoslovskie trudy /Lucrări teologice/, coll. 27, M., 1986, pp. 61-80). Acest articol remarcabil a fost semnat de regretatul Mitropolit Antonie (Mel'nikov). Totuși, înainte de a fi publicat în Lucrări Teologice – unde era încă un manuscris Samizdat – numele autorului a fost indicat prin inițialele N.K.G. Din câte se știe, acest articol aparține profesorului MTA Nicolae Gavriloci Gavriușin. Mitropolitul Antonie, care era pe atunci președintele colectivului editorial al Lucrărilor Teologice a putut să publice acest articol scris împotriva lui Florenski doar punându-și numele sub el. De mare interes este și articolul lui B. Iakovenko „Bogoslovsko-filosofskii modernizm sviashchennika Pavla Florenskogo v svete Pravoslaviia” (modernismul teologico-filosofic al preotului Pavel Florenski în lumina Ortodoxiei), Revista Zemlia (Pământul), nr.11, 1989; publicat și în jurnalul Sinodului de Episcopi ai Bisericii Ruse din Afara Granițelor Tserkovnaia zhizn' (Viața Bisericii), numerele 1-2, 1990, pag 36-64). În această lucrare, analizând lucrările preotului Pavel Florenski, autorul vorbește îndeosebi despre păgânismul ereziei sofianiste, despre „cinstirea numelui lui Dumnezeu”, despre „erezia cinstirii icoanelor”, despre magie, ocultism, modernism religios și celelalte aspecte ale învățăturii predicate de acest ereziarh care este atât de apreciat de către liberalii din Biserică.

[152] Profesorul K.Galitis „Majorității protestante nu trebuie a i se îngădui să hotărască în numele Ortodoxiei!”, Orthodoxos Typos, Nr. 576, Atena, 14.10.1986, pag.4, col.5; a se compara cu Jurnalul 6 al Adunării CMB Canvas, nr. 14, Vancouver, 10.8.1983, pag.2, col.4.

[153] A se vedea New York Times, 15.10.83; Newsweek, 24.10.83; în rusește, tema „noi traduceri” a Bibliei a fost dezbătută de câteva ori în Pravoslavnaia Rus’ (Rusia ortodoxă), nr.21, 1/14 noiembrie 1983, nr.2, 15/28 ianuarie 1984, publicată de Editura Sfântul Iov de la Poceaev, Mănăstirea Sfânta Treime, Jordanville, USA.

[154] Vezi articolul „Femeile vor mai mult decât o schimbare ,timidă’ ” în cel de-al 7-lea Buletin informativ al Adunării CMB de la Canberra, Paragraful nr. 1, Canberra, 7-8.2.1991, pag.3.

[155] Ibid., pag.3, col.3.

[156] A se vedea interviul acordat de Nicolae Osorgin revistei Beseda (Dezbatere) Nr. 7, Leningrad-Paris, 1988, pag. 199.

*Preluare a traducerii de pe blogul <https://ortodoxianecenzurata.wordpress.com>*